

บทที่ 4

วิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาในบทที่ 3 นั้น เพื่อนำไปการวิเคราะห์เพื่อหาคำตอบ ของผลการศึกษา เรื่อง “การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการเรียนการสอนทางนิติศาสตร์เพื่อสนับสนุนการจัดตั้งยุติธรรมชุมชน” ผู้วิจัยจึงแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วนซึ่งเพียงพอต่อการศึกษาเพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์ในบทที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น

4.1 การวิเคราะห์รูปแบบการจัดตั้งยุติธรรมชุมชนจากกระบวนการยุติธรรม

จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 โดยเรียบเรียงจากกระบวนการยุติธรรมที่มีองค์กรอื่นมาเข้าร่วมในการทำหน้าที่ตามกระบวนการยุติธรรมจะเห็นได้ว่า มีองค์กรหลายองค์กรที่เข้ามามีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา และช่วยเหลือประชาชนทางกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นสำนักงานอัยการสูงสุด สภานายความในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักออบรมเนติบัณฑิตยสภา หน่วยงานในกระทรวงยุติธรรม ไม่ว่าจะยุติธรรมจังหวัด หรือการนำเอารูปแบบวิธีการอาสารักษาดำเนินการเป็นแนวทางเพื่อสนับสนุนการจัดตั้งยุติธรรมชุมชนให้เกิดผลดีก็เป็นได้ นอกจากนี้กระทรวงยุติธรรม โดยยุติธรรมจังหวัดได้จัดให้มีการลงพื้นที่เพื่อจัดตั้งยุติธรรมชุมชนเพื่อให้สังคมและประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และรู้แนวทางปฏิบัติตามลำดับขั้นตอน ของกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งมีความรู้ตั้งแต่คดียังไม่ถึงศาล ไม่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาจนคดีได้ไปสู่ศาลและกระบวนการแล้ว และภายหลังจากที่ศาลได้มีคำพิพากษา จนถึงหน่วยงานติดตามให้กระบวนการการยุติธรรมดำเนินต่อไปได้แม้มีคำพิพากษาแล้วก็ตาม นอกจากนี้กระทรวงยุติธรรมยังมีมาตรการในการช่วยเหลือ สนับสนุนให้กระบวนการจัดตั้งยุติธรรมชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยมีนโยบายให้ศึกษาและนำมามาตรการลงโทษระดับกลางที่ใช้รูปแบบไม่ควบคุมตัว (Non-custodial measures) มาใช้เพิ่มมากขึ้นปัจจุบันการทำงานบริการสังคมใช้ในวัตถุประสงค์แก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดและการชดใช้หรือทดแทนความผิดเป็นหลักซึ่งการทำงานบริการสังคมเป็นมาตรการหนึ่งที่หลายประเทศได้นำมาใช้แทนโทษจำคุกระยะสั้นหรือโทษปรับโดยเป็นทางเลือกให้กับผู้กระทำผิดเพื่อเป็นการเอื้อประโยชน์กับทุกฝ่าย และช่วยเสริมยุทธศาสตร์การปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดในประเด็น “การเปลี่ยนภาระให้เป็นพลัง” ให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

การใช้กระบวนการทัศนในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและบทบาทของภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนเครือข่ายยุติธรรมชุมชนนั้น เน้นที่การส่งเสริมสนับสนุนภาคประชาชน องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน องค์กรเอกชน สถาบันการศึกษาและสื่อมวลชนได้เข้ามามีส่วนร่วม หรือมีบทบาทที่เหมาะสมและกระบวนการยุติธรรมและการอำนวยความสะดวกยุติธรรมทุกระดับ

นอกจากนี้หากมีการส่งเสริมการจัดตั้งและขยายพลังเครือข่ายยุติธรรมชุมชนโดยการ ผูกอบรมประชาชนผู้นำชุมชนแล้วนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สนใจให้เข้ามาเป็นเครือข่าย ยุติธรรมชุมชนรวมทั้งเปิดช่องทางให้ผู้ที่มีศักยภาพมีบทบาทมากขึ้นในกระบวนการยุติธรรม เช่น ปฏิบัติงานอาสาสมัครคุมประพฤติอาสาสมัครป้องกันอาชญากรรม เป็นต้น และจัดให้มีกลไกหรือ หน่วยงานรับผิดชอบในการบริหารและดำเนินงานสร้างเครือข่ายยุติธรรมชุมชนรวมทั้งสนับสนุน ทรัพยากรในด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการดำเนินงานที่มี ประสิทธิภาพต่อเนื่องและจริงจัง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในงานกระบวนการ ยุติธรรมประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่างๆเช่นองค์การบริหารส่วนจังหวัดเทศบาลและ องค์กรบริหารส่วนตำบล เป็นต้นเพื่อชี้แจงให้ความรู้ความเข้าใจตระหนักและเห็นความสำคัญของงาน กระบวนการยุติธรรมที่มีต่อชุมชนสังคมและประเทศชาติโดยความร่วมมือหรือกระตุ้นให้องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีบทบาทมากขึ้นในงานกระบวนการยุติธรรมโดยเฉพาะการป้องกันและ ปราบปรามอาชญากรรมลดข้อพิพาทข้อขัดแย้งในชุมชนรวมทั้งการบำบัดฟื้นฟูผู้กระทำผิดและการ ช่วยเหลือผู้กระทำผิดภายหลังพ้นโทษซึ่งจะพิจารณาออกกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่เอื้ออำนวยให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ มีอำนาจหน้าที่และภารกิจที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม รวมทั้งจัดสรรทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานและเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนองค์กรภาคเอกชน และสื่อมวลชนมีบทบาทมากขึ้น รวมทั้งส่งเสริมให้ภาคเอกชนและองค์กรภาคเอกชนดำเนินการใน งานบางประเภทที่เกิดผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนและภาพลักษณ์ของประเทศในสายตาของ นานาชาติโดยเฉพาะการละเมิดสิทธิมนุษยชนการค้ามนุษย์การล่วงละเมิดทางเพศและการกระทำ ความรุนแรงต่อเด็กและสตรี เป็นต้นส่งเสริมบทบาทของสื่อมวลชนในการอำนวยความสะดวกยุติธรรมสร้าง ความเป็นธรรมความสมานฉันท์และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินโดยเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ต่าง ๆ ที่ถูกต้องและเป็นกลางสู่สาธารณชนรวมทั้งร่วมกันปกป้องเชิดชูคนดีและนำผู้กระทำผิดมา ลงโทษนอกจากนี้ยังส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ประชาชนและภาคีการพัฒนาต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมใน การตรวจสอบและติดตามการปฏิบัติงานของศาลากรและหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมได้ในทุก ขั้นตอนการดำเนินงานอีกด้วย

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าไม่ว่าจะใช้วิถีทางในด้าน อาสาสมัคร หรือ การกระบวนการ ยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ก็ดีหากเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมและจัดตั้งขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมใน รูปแบบของยุติธรรมชุมชน โดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงยุติธรรม ยุติธรรมจังหวัดร่วมกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ก็จะทำให้ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานของรัฐ เอกชน ชุมชน และประชาชน เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น เป็นพันธกิจของสถาบันศึกษา โดยเฉพาะคณะนิติศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ที่ถือว่าเป็นมหาวิทยาลัยของท้องถิ่นอย่างแท้จริงที่เข้ามาอำนวยความสะดวกในการที่ประชาชนควรมีองค์ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมเสียก่อนและมีความเข้าใจในพื้นฐานของกระบวนการยุติธรรม หน้าที่องค์กรในแต่ละองค์กรที่สามารถอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้แก่ชุมชนได้อย่างไร เพื่อเป็นพื้นฐานในการร่วมกันจัดตั้งยุติธรรมชุมชนขึ้น

เพื่อเป็นการสนับสนุนการจัดตั้งยุติธรรมชุมชนนั้น ผู้วิจัยจะนำเสนอสภาพปัญหาที่ต้องการการแก้ไขจากกระบวนการยุติธรรมชุมชน ดังนี้ คือ สภาพการณ์อันเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการยุติธรรมได้ส่งผลกระทบต่อประชาชนส่วนใหญ่ที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเสมอภาคเป็นธรรมและเท่าเทียมซึ่งปัญหาสำคัญประการหนึ่งของกระบวนการยุติธรรมในภาพรวมพบว่ากระบวนการยุติธรรมอิสระแยกส่วนหน่วยงานที่มีภารกิจด้านงานยุติธรรมกระจายสังกัดอยู่ในต่างกระทรวงและสังคมโดยที่กลไกการประสานงานอย่างไม่มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบทำให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมมีการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน ประชาชนเกิดการสับสนในการดำเนินงานล่าช้าและต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงซึ่งปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานด้านการบริหารงานยุติธรรมดังนี้

1. กลไกการประสานงานไม่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพขาดเอกภาพในการบริหารจัดการเนื่องจากยังมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการจัดเก็บข้อมูลหน่วยงานส่วนใหญ่เน้นการดำเนินงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของแต่ละหน่วยงานเป็นหลักโดยกำหนดขึ้นภายใต้ภารกิจหน้าที่ของตนเอง

2. หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมขาดวัฒนธรรมองค์กรร่วมกับการปฏิบัติงานยังมีลักษณะต่างคนต่างทำส่งผลให้ขาดการประสานการทำงานที่เชื่อมโยงกันทั้งระบบโครงสร้างหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมมีรูปแบบเป็นทางการมากเกินไปขาดองค์กรกลางและองค์กรอิสระในการประสานงานการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมอย่างไม่เหมาะสมส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานความยุติธรรมแก่ประชาชน

3. หน่วยงานในระบบงานยุติธรรมยังมีศักยภาพความพร้อมทางเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เท่าเทียมกันและมีปัญหาการจัดเก็บข้อมูลที่แยกส่วนไม่เชื่อมโยงระหว่างกันทำให้การขอข้อมูลและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างหน่วยงานมีความล่าช้าและขาดทั้งข้อมูลการในกระบวนการยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีปัญหาขาดแคลนบุคลากรเครื่องคอมพิวเตอร์อุปกรณ์สนับสนุนล่าสมัยไม่เพียงพอกับความต้องการ ขาดระบบโปรแกรมการจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน

4. ระบบงานยุติธรรมทางอาญามีขั้นตอนการดำเนินงานที่ล่าช้าและเสียค่าใช้จ่ายสูง โดยเฉพาะในชั้นการพิจารณาคดีของศาลเนื่องจากมีกระบวนการที่สลับซับซ้อนและการให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายยังขาดประสิทธิภาพและไม่เพียงพอเนื่องจากความช่วยเหลือในคดีอาญาส่วนใหญ่จะเป็นในรูปทนายขอแรงที่ศาลตั้งและหน่วยงานบางหน่วยงานที่มีบทบาทภารกิจในเรื่องนี้ยังไม่ได้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม

5. กฎหมายและการบังคับใช้กฎหมายไม่สอดคล้องกับสภาพเป็นจริงของปัญหาและมีความล่าช้าในการดำเนินการรวมทั้งพัฒนาไม่ทันกับลักษณะความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้นเรื่อย ๆ ถือเป็นข้อจำกัดสำคัญของการพัฒนาประสิทธิภาพการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนเนื่องจากเจ้าหน้าที่ขาดอำนาจในการปฏิบัติทำให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐขาดประสิทธิภาพไม่สามารถอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

6. ระบบงานยุติธรรมทางแพ่งและพาณิชย์ขาดมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจนรวมทั้งความล่าช้าในการบังคับคดีที่ไม่เป็นไปตามคำพิพากษาหรือคำสั่งศาล เช่น การประเมินราคาทรัพย์สินการประเมินราคาเวนคืนที่ดินก่อนการขายทอดตลาด นอกจากนี้ตัวบทกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไม่ครอบคลุมรูปแบบการก่ออาชญากรรมทางเศรษฐกิจรูปแบบใหม่ ๆ และมีการแยกกันอย่างกระจัดกระจายไม่เป็นหมวดหมู่การพัฒนาไม่ทันกับลักษณะความผิดที่มีลักษณะซับซ้อนมากขึ้นรวมทั้งไม่เอื้อประโยชน์ต่อการดำเนินการธุรกรรมการค้าการพาณิชย์ในปัจจุบัน เช่น กฎหมายรองรับการขายหนี้เสียเพื่อให้เกิดสภาพคล่องทางการเงินมากขึ้น

7. การขาดความรู้ความเข้าใจในระบบงานที่ทำทางด้านปกครองคดีทางปกครองถือเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นใหม่และกระบวนการยุติธรรมไทยทำให้ประชาชนทั่วไปรวมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐอาจจะยังไม่เข้าใจในบทบาทอำนาจหน้าที่ของศาลปกครองและวิธีการที่จะฟ้องคดีต่อศาลปกครองทำให้มีคดีจำนวนมากที่ศาลปกครองมีคำสั่งไม่รับฟ้องเนื่องจากไม่ใช่คดีที่อยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลปกครองรวมทั้งยังมีปัญหาด้านการคัดสรรบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงานด้านกฎหมายมหาชนซึ่งมีจำนวนน้อยและไม่เพียงพอ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

8. บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมบางส่วนขาดจิตสำนึกและทัศนคติที่ดีในการให้บริการแก่ประชาชนนอกจากนี้ยังคงมีปัญหาที่เกิดจากการปฏิบัติโดยไม่ชอบธรรมจากบุคลากรในกระบวนการยุติธรรมอันเป็นการล่วงละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเช่นการคุกคามสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาการละเลยไม่คุ้มครองสิทธิของผู้เสียหายและพยานเท่าที่ควรการเลือกปฏิบัติการใช้ดุลพินิจที่ไม่เที่ยงธรรมการฉ้อราษฎร์บังหลวงและการทุจริตคอร์รัปชันทั้งทางตรงและทางอ้อม

9. ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมายต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อวิถีชีวิต รวมทั้งกระบวนการยุติธรรมและขั้นตอนต่าง ๆ นอกจากนี้ยังขาดกระบวนการมีส่วนร่วมและบทบาทในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมเช่นการป้องกันและเฝ้าระวังอาชญากรรม การให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจผู้กระทำผิดที่พ้นโทษแล้ว เป็นต้น

10. ความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมกับหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมของประชาชนมีน้อย ทำให้กระบวนการทำงานของหน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมเป็นไปอย่างยากลำบาก

จากสถานการณ์และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคกับการบริหารงานยุติธรรมที่กล่าวมานั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานยุติธรรมขาดการประสานการบริหารงานยุติธรรมให้ เป็นไปโดยสอดคล้องกันเพื่อพัฒนากระบวนการที่ทำอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงเป็น จุดเริ่มต้นของการมีพระราชบัญญัติพัฒนาการบริหารงานยุติธรรมแห่งชาติพ.ศ. 2549 โดยมี วัตถุประสงค์ที่สำคัญคือการบูรณาการและประสานความร่วมมือกันในหน่วยงานในกระบวนการ ยุติธรรมและหน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงภาคประชาสังคมในภาพรวมซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเสริมสร้าง การอำนวยความสะดวกยุติธรรมให้เกิดขึ้นในอนาคต

งานด้านกระบวนการยุติธรรมมีความจำเป็นต่อการรักษาความสงบเรียบร้อยและอำนวย ความยุติธรรมให้เกิดขึ้นกับสังคมทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอาชญากรรมการคุ้มครอง ความปลอดภัยของประชาชนการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนการบังคับการให้เป็นไปตาม กฎหมายและการให้บริการแก่ประชาชนแต่เนื่องจากปัจจุบันองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ยุติธรรมมีอยู่หลากหลายซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายในแต่ละด้านแยกจากกันจึงมีปัญหาในการ บริหารงานยุติธรรมที่ยังไม่มีการเชื่อมโยงประสานในการแก้ไขให้ครบถ้วนทุกด้านไปพร้อมกัน ฉะนั้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือในการประสานการบริหารงานยุติธรรมในระดับชาติให้เป็นไปในทิศทางที่ สอดคล้องและมีการพัฒนาอย่างเป็นระบบอันเป็นผลให้การอำนวยความสะดวกยุติธรรมมีประสิทธิภาพและ ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมจึงสมควรส่งเสริมให้องค์กรที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน ยุติธรรมที่มีความเชี่ยวชาญในการใช้กฎหมายด้านต่าง ๆ ได้ร่วมกันวางแผนการบริหารงานยุติธรรม และแก้ไขปัญหามูลนิธิอุปสรรคในกระบวนการยุติธรรมเพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการ ยุติธรรมให้เกิดประโยชน์ต่อประเทศโดยเริ่มจากการวางระบบบริหารงานยุติธรรมในระดับเล็ก ๆ ก่อน ซึ่งก็คือ ระดับชุมชนและท้องถิ่น

ดังจะเห็นได้ว่า ร่างพระราชบัญญัตินี้ มีหลักการที่สำคัญ คือ จากสภาพปัญหาและสาเหตุของ ปัญหาคดีล้นศาล ผู้ต้องขังล้นคุก เป็นปัญหาที่สำคัญอย่างยิ่งของกระบวนการยุติธรรมไทย เนื่องจาก ส่วนหนึ่งยังไม่มีระบบและแนวทางในการป้องกันและแก้ปัญหาคความขัดแย้งหรือข้อพิพาทหรือปัญหา อาชญากรรมต่าง ๆ ได้ตั้งแต่ในระดับชุมชนหรือก่อนเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก (ก่อนเข้าสู่

การแจ้งความดำเนินคดีต่อพนักงานสอบสวนหรือการดำเนินคดีของพนักงานสอบสวน หรือการฟ้องศาลเพื่อดำเนินคดี ทำให้ความขัดแย้งหรือข้อพิพาทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเล็กและใหญ่กลายเป็นคดีเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมกระแสหลัก ซึ่งมีปริมาณเพิ่มมากขึ้นมาโดยตลอดส่งผลให้หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมต้องใช้เวลาและทรัพยากรจำนวนมากในการดำเนินคดีในส่วนที่เกี่ยวข้องแต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเท่าที่ควร ดังที่ทราบกันโดยทั่วกันในปัจจุบัน อีกทั้งยังพบว่าปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านสิทธิและโอกาสในการเข้าถึงความยุติธรรมของประชาชนโดยเฉพาะประชาชนที่ยากจนหรือด้อยโอกาส จะยังคงมีเพิ่มมากยิ่งขึ้น อันอาจทำให้เกิดปัญหาการแตกความสามัคคีหรือขาดความปรองดองสมานฉันท์ขึ้นในหมู่ประชาชนในระดับชุมชนและอาจขยายลูกกลมกลายเป็นปัญหาการแตกความสามัคคีหรือขาดความปรองดองสมานฉันท์ของคนในชาติต่อไป ซึ่งอาจจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาประเทศให้เจริญรุ่งเรืองทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

นอกจากนี้ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังไม่เพียงพอเท่าที่ควร โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมอาชญากรรมในชุมชนการป้องกันและแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนจากความเป็นธรรมต่าง ๆ การแจ้งเบาะแสการกระทำความผิดกฎหมายต่าง ๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็นการจัดการความขัดแย้งของประชาชนด้วยความสมานฉันท์หรือสันติวิธี การช่วยเหลือหรือเยียวยาเหยื่ออาชญากรรมหรือผู้ที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมและการรับคืนคนดีหรือผู้พ้นโทษกลับสู่ชุมชน ประกอบกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการรักษาความสงบเรียบร้อยมีภาระในการดำเนินคดีต่าง ๆ และภาระงานอื่น ๆ ตามอำนาจหน้าที่จำนวนมากจึงไม่สามารถดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึง จึงมีความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาเนื่องจากการบริหารงานยุติธรรมชุมชนที่กระทรวงยุติธรรมดำเนินการมาตั้งแต่แรกเริ่มจนถึงปัจจุบันยังไม่มีกรอบแนวทางการดำเนินงานและยังไม่มีกฎหมายรองรับอย่างชัดเจน เป็นผลให้การอำนวยความยุติธรรมที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าวยังไม่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งยังไม่เป็นมาตรฐานและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ดังนั้น เพื่อให้การบริหารงานยุติธรรมชุมชนเป็นไปด้วยความเรียบร้อยมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผล จึงจำเป็นต้องตราเป็นพระราชบัญญัติขึ้นมารองรับการดำเนินงาน

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

นอกจากนี้ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) ได้มีแผนงานและโครงการสำคัญในการพัฒนาระบบยุติธรรมชุมชน และการให้ความช่วยเหลือประชาชน โดยการ

- 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชน ด้านกระบวนการยุติธรรมทางเลือก
- 2) สนับสนุนให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมโดยการจัดตั้งศูนย์ยุติธรรมชุมชนครอบคลุมทั่วประเทศ

3) ส่งเสริมการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้นแก่ประชาชน

4) ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรมอย่างทั่วถึง

ดังนั้น จึงจำเป็นต้องขับเคลื่อนระบบงานยุติธรรมชุมชนให้เป็นที่ไปตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 โดยจำเป็นต้องมีกฎหมายรองรับการดำเนินงานของหน่วยงานและประชาชนที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

นอกจากนี้จากปัญหาของกระบวนการยุติธรรมไทยในปัจจุบันที่มีสาเหตุหลักมาจากความเป็นกลไกระบบราชการขนาดใหญ่และใช้ทรัพยากรมาก ประกอบกับกระบวนการยุติธรรมในหลายขั้นตอนต้องใช้เวลาาน ส่งผลให้ปริมาณคดีที่เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลมีจำนวนมากขึ้น ก่อให้เกิดปัญหา “คดีล้นศาล คนล้นคุก” รวมถึงปัญหาที่ประชาชนยังไม่มีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมในระบบงานยุติธรรมอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการยุติธรรมกระแสหลักด้วย

กระบวนการยุติธรรมทางเลือก โดยการสร้างกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในระบบงานยุติธรรมในระดับตำบล หมู่บ้าน และชุมชน สำหรับภาครัฐให้เป็นหน่วยงานสนับสนุนพัฒนาและส่งเสริมการดำเนินงานของภาคประชาชนในรูปแบบของศูนย์ยุติธรรมชุมชนอาสาสมัครยุติธรรมชุมชน และเครือข่ายยุติธรรมชุมชนเพื่อการเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคม (Social Justice) อันจะนำไปสู่การลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลและลดปริมาณผู้ต้องขังที่มีจำนวนมากเกินไปในปัจจุบัน ตลอดจนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็งมีศักยภาพมีความปลอดภัย และเป็นสังคมที่มีความสมานฉันท์หรือความสามัคคีปรองดองกันมากยิ่งขึ้นต่อไป

จากหลักการอันเป็นสาระสำคัญดังกล่าวจึงให้มีกฎหมายว่าด้วยยุติธรรมชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมตามแนวความคิดยุติธรรมชุมชนในปัจจุบันยังไม่มีกรอบแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและยังไม่มีกฎหมายรองรับ การปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นผลให้การดำเนินงานดังกล่าวยังไม่สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ จึงสมควรกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านงานยุติธรรมระดับชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานยุติธรรมชุมชนและรองรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ

4.2 วิเคราะห์การจัดตั้งยุติธรรมชุมชนกับทฤษฎีทางกระบวนการยุติธรรม

จากหลักการอันเป็นสาระสำคัญดังกล่าวจึงให้มีกฎหมายว่าด้วยยุติธรรมชุมชน เนื่องจากการมีส่วนร่วมของชุมชนในงานยุติธรรมตามแนวความคิดยุติธรรมชุมชนในปัจจุบันยังไม่มีกรอบแนว

ทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและยังไม่มีกฎหมายรองรับ การปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นผลให้การดำเนินงานดังกล่าวยังไม่สามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ จึงสมควรกำหนดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในดำเนินงานยุติธรรมระดับชุมชน เพื่อเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานยุติธรรมชุมชนและรองรับการปฏิบัติงานของหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องมีกฎหมายมารองรับ

เมื่อระบบงานยุติธรรมเราได้ยอมรับเอาแนวความคิดในการจัดทำกฎหมาย และนิติประเพณีในการดำเนินคดี และในการดำเนินการกับผู้กระทำความผิดทางอาญาจากประเทศตะวันตก เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ การบริหารงานยุติธรรมของเรา ตั้งแต่การสืบสวน สอบสวน และจับกุมผู้ต้องหา มาจนถึงการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดตามคำพิพากษาของศาล จึงได้นำเอาปรัชญาที่มีใช้อยู่ในประเทศดังกล่าวนั้นมาใช้ด้วย ปรัชญาต่าง ๆ ดังกล่าวนี้นี้สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ของเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานอยู่ในระบบงานยุติธรรมทุกระบบ และมีอยู่ 4 ปรัชญาด้วยกัน คือ (1) ปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ (2) ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด (3) ปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม และ (4) ปรัชญาที่มุ่งต่อการป้องกันอาชญากรรม

4.2.1 ปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ

เป็นที่ทราบมาแล้วว่า ในสมัยโบราณการลงโทษผู้กระทำความผิดได้ทำกันอย่างโหดร้ายทารุณ อย่างเช่น ในประเทศไทยเคยมีการลงโทษด้วยการเผาไฟทั้งเป็น การถ่วงน้ำ การทุบด้วยท่อนจันทน์ การใส่ชื่อคาตรระเวรบทระเวนเรือ แล้วนำไปตัดหัวเสียบประจาน เป็นต้น และแม้การลงโทษผู้กระทำความผิดในปัจจุบันมีมนุษยธรรมยิ่งขึ้น และยังเป็นนโยบายทางอาญาที่สำคัญของระบบงานยุติธรรม ความคิดเกี่ยวกับการลงโทษนี้มีที่มาจากปรัชญาการลงโทษของสำนักคลาสสิก (Classical School of Criminology) ซีซาร์ เบ็คคาเรีย (Cesare Beccaria ค.ศ.1718-1794) ผู้นำของสำนักคลาสสิกได้เรียกร้องให้มีการจัดตั้งมาตรฐานการลงโทษให้เหมาะสมกับผลร้ายของความผิดทางอาญาที่มีต่อชุมชนเบ็คคาเรีย เชื่อว่า ผู้กระทำความผิดมีเจตนาและจะต้องรับผิดชอบต่อการกระทำของตน แนวความคิดนี้ทำให้การบริหารงานยุติธรรมง่ายขึ้น คือ เมื่อพบว่าจำเลยได้กระทำความผิดจริงแล้ว ศาลก็เพียงแต่กำหนดโทษให้เหมาะสมกับความผิดนั้น อนึ่ง ตามแนวความคิดของเบ็คคาเรีย เพื่อให้การลงโทษมีผลในทางยับยั้ง การลงโทษจึงควรจะทำอย่างรวดเร็ว แน่นนอน และสาสมกับความผิดที่ได้ทำขึ้น หลักการลงโทษดังกล่าวจะจำกัดระดับของการลงโทษที่จำเป็นสำหรับหยุดยั้งผู้กระทำความผิดจากการประกอบอาชญากรรมครั้งต่อไป ตลอดจนจะมีผลต่อบุคคลอื่นมิให้ประกอบอาชญากรรมด้วย

นอกจากนี้ในเรื่องที่เกี่ยวกับปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ ยังมีข้อที่ควรพิจารณาในรายละเอียด ดังนี้

1. การลงโทษเพื่อยับยั้งกับการลงโทษเพื่อการแก้แค้น ตามปรัชญาของสำนักคลาสสิก การลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้งจะมีผลในการป้องกันมิให้มีการกระทำความผิด เพราะผู้กระทำความผิดเกรงว่าจะถูกลงโทษ นอกจากนี้ยังเน้นด้วยว่า การลงโทษจะต้องเหมาะสมกับอาชญากรรม อย่งไรก็ดี ก็มีแนวความคิดแตกออกไปเป็นการลงโทษเพื่อแก้แค้น จะทำให้ผู้กระทำความผิดได้รับความทุกข์ทรมานให้ทัดเทียมกับที่ผู้เสียหายได้รับ ดังนั้น ในบางแห่งความยุติธรรมจึงมีสัญลักษณ์เป็นผู้หญิงที่มีผ้าผูกตา ชู

ตราซัง และของไทยเราก็มีสัญลักษณ์เป็นตราซังเช่นกัน โดยตราซังนี้ทำหน้าที่ของการลงโทษจะได้คู่กับ น้ำหนักของความเจ็บปวดที่ผู้กระทำความผิดก่อให้เกิดแก่ผู้เสียหาย ตามความคิดนี้ การที่ศาลพิพากษา ลงโทษ เพื่อแก้แค้นจะมีส่วนทำให้ฝ่ายผู้เสียหายไม่มีข้อแก้ตัวที่จะตัดสินความยุติธรรมด้วยมือตนเอง และเป็นการป้องกันไม่ให้เกิดการนองเลือดระหว่างคู่กรณีทั้ง 2 ฝ่าย และการที่ศาลให้ความปรานีแก่ ผู้กระทำความผิดมาก ก็อาจเป็นการเนื่องต่อการที่จะทำให้ประชาชนทั่วไปไม่พอใจและทำให้กฎหมาย คลายความศักดิ์สิทธิ์ อย่างไรก็ตาม การที่เรายอมรับวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีมนุษยธรรม ก็ได้ทำให้ความเชื่อถือในผลและความพึงพอใจในการลงโทษอย่างทารุณ เช่น การตัดหัวเสียประจาน การใส่ข้อคา การโบยด้วยแส้ และการสั๊กหน้า เป็นต้น ลดน้อยลง ในปัจจุบันการเขียนด้วยไม้เรียว แต่ เพียงอย่างเดียวยังคงมีใช้อยู่ในการลงโทษผู้ฝ่าฝืนระเบียบของเรือนจำหรือสถานฝึกอบรมสำหรับเด็กและ เยาวชนในประเทศไทย สำหรับในต่างประเทศ วิธีการลงโทษอย่างรุนแรงเช่นนี้ได้เลิกไปหมดแล้ว นอกจากนี้ เกี่ยวกับผลในทางยับยั้งของการลงโทษก็ยังเป็นที่น่าสงสัยอยู่การศึกษาในประเทศไทยเกี่ยวกับ เรื่องนี้ยังหาไม่พบ จึงขอยกการศึกษาผลของการลงโทษโดยการโบยด้วยแส้และการเขียนของอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มาประกอบจากการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมของนักโทษเด็ดขาดของมลรัฐเดลาแวร์ 2 กลุ่ม คือ กลุ่มแรก 211 คน ถูกลงโทษด้วยการโบย และกลุ่มที่สอง 516 คน ที่ไม่ถูกลงโทษด้วยการ โบย ผลการศึกษาเรื่องนี้ปรากฏว่าร้อยละ 52.1 ของนักโทษที่ถูกโบยทำความผิดอย่างร้ายแรงขึ้นอีก ภายใน 3 ปี หลังจากพ้นโทษจากเรือนจำ แต่เพียงร้อยละ 33.5 ของนักโทษที่ไม่ถูกโบยทำความผิด ร้ายแรงขึ้นใหม่ในเวลาเดียวกัน และในประเทศอังกฤษกระทรวงมหาดไทยได้ศึกษาเปรียบเทียบ ประวัติการกระทำความผิดซ้ำของนักโทษฐานปล้นทรัพย์โดยใช้อาวุธ 440 คน ที่ศาลพิพากษาให้ลงโทษ เขียนด้วย ในบรรดาผู้ที่ถูกเขียนร้อยละ 55 ถูกพิพากษาว่าทำความผิดร้ายแรง เมื่อเปรียบเทียบกับร้อยละ 43.9 ของผู้ที่ไม่ถูกลงโทษเขียน ทำความผิดร้ายแรงขึ้นอีก

2. การลงโทษโดยการจำคุก การลงโทษโดยการจำคุกเป็นแนวความคิดที่แยกมาจากการลงโทษ ของสำนักคลาสสิก คือ ลงโทษให้เหมาะสมกับอาชญากรรมแนวความคิดใหม่นี้เลิกคิดถึงผลในทางยับยั้ง แต่ใช้การลงโทษเพียงเพื่อให้อาชญากรพ้นไปเสียจากชุมชน เรือนจำจึงกลายเป็นสถานที่ควบคุม ซึ่งจะ ป้องกันชุมชนจากอาชญากรรมโดยการขังอาชญากรไว้ วิธีการนี้จะมีผลในการควบคุมมิให้อาชญากรมี โอกาสแพร่พันธุ์อย่างน้อยที่สุดในระหว่างที่ถูกขัง อย่างไรก็ตาม ยังหาข้อมูลที่จะนำมาพิสูจน์ผลของการ จำคุกต่ออัตราอาชญากรรมในชุมชนไม่ได้ มีแต่เพียงการคาดว่าผู้กระทำความผิดที่ถูกจับกุมมาใหม่ใน ประเทศไทยประมาณร้อยละ 20 เคยกระทำความผิดมาก่อนแล้ว และข้อมูลเกี่ยวกับนักโทษเด็ดขาดที่ ได้รับการพักการลงโทษในประเทศไทยว่าทำความผิดซ้ำอีกหรือไม่ ก็มีข้อมูลยังไม่มากนัก

จากข้อมูลจากต่างประเทศแสดงให้เห็นว่า ผู้กระทำความผิดร้ายแรงที่ได้รับการพักการลงโทษ ไปแล้วทำความผิดซ้ำค่อนข้างน้อย อย่างไรก็ตาม การลงโทษจำคุกมาเป็นนโยบายหลักในการ ปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิด เรือนจำ และทัณฑสถาน คงจะมีที่ไม่เพียงพอสำหรับผู้ต้องโทษเป็นแน่ เพราะแม้ในปัจจุบันนี้ทั้งที่ทางราชการนำเอาวิธีพักการลงโทษและลดวันต้องโทษ ตลอดจนการอภัยโทษ มาใช้ จำนวนผู้ต้องโทษ และต้องขังก็ยังล้นเรือนจำอยู่

3. ข้อที่ควรนำมาพิจารณา คือ ความแตกต่างในการใช้ดุลยพินิจในการลงโทษเพื่อยับยั้ง ถึงแม้การยับยั้งจะเป็นวัตถุประสงค์ของการลงโทษที่สำคัญประการหนึ่งในปัจจุบัน การบริหารการลงโทษเพื่อวัตถุประสงค์นี้ก็ยังไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะยังมีการลงโทษที่แตกต่างกันอยู่อีกมาก ทั้งนี้เพราะผู้พิพากษาที่ตัดสินคดีมีทัศนคติต่อการลงโทษไม่เหมือนกัน คือ บางคนอาจลงโทษเต็มตามที่ตามกฎหมาย แต่บางคนลงโทษสถานเบา ทั้งที่เป็นความผิดฐานเดียวกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามปรัชญาของสำนักคลาสสิกที่ว่า การลงโทษต้องเหมาะสมกับอาชญากรรม คือ ให้ผู้กระทำความผิดได้รับความเจ็บปวดหรือความสูญเสียมากกว่าหรือเท่ากับผู้เสียหาย สำหรับในประเทศไทยระบบควบคุมการใช้ดุลยพินิจของผู้พิพากษา เช่น ยึดถือที่ศาลต่าง ๆ ใช้ ก็อาจเป็นกฎเกณฑ์ที่ช่วยลดความแตกต่างในโทษที่ผู้พิพากษาแต่ละคนจะกำหนดได้ นอกจากนี้ ในปัจจุบันในบางประเทศก็ การที่ศาลสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงเกี่ยวกับจำเลยแล้วทำรายงานเสนอต่อศาล ก็จะมีผลต่อการที่ศาลจะใช้ดุลยพินิจได้อย่างเหมาะสมตลอดจนแตกต่างกันน้อยด้วย

4. ผลของการลงโทษเพื่อยับยั้ง ข้อที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับการลงโทษเพื่อเป็นการยับยั้ง คือ ถ้าการลงโทษเพื่อยับยั้งจะมีผลยาวนานเพียงไร การข่มขู่ว่าจะลงโทษต้องได้รับการสนับสนุนจากการลงโทษจริง ๆ ซึ่งจะทำให้ผู้ถูกลงโทษสูญเสียความเป็นสมาชิกของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ และเมื่อเป็นเช่นนี้ การลงโทษก็จะมีผลในการยับยั้งผู้ที่ประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพได้ อย่างไรก็ตามความคิดของจอห์นสัน (Elmer H. Johnson) อาชญากรรมประเภทหนึ่งซึ่งเกิดจากอารมณ์ เช่น การฆ่าผู้อื่น การทำร้ายร่างกายบาดเจ็บสาหัส และการข่มขืนกระทำชำเรา ไม่อาจห้ามมิให้เกิดขึ้นโดยวิธีการลงโทษแบบยับยั้ง เพราะฉะนั้นไม่ว่าจะเพิ่มโทษสูงเท่าไรและรุนแรงเพียงไร ก็จะมีผลต่อการยับยั้งอาชญากรรมประเภทนี้น้อยมาก แต่อาชญากรรมประเภทอื่น เช่น การปล้นทรัพย์ การลักขโมย การลักทรัพย์ ซึ่งผู้กระทำโดยมุ่งหวังต่อผลที่คิดไว้ การลงโทษอาชญากรรมประเภทนี้อย่างรุนแรงจะมีผลในการยับยั้ง

จากผลการวิจัยที่ได้จากการระดมความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่มเจาะจง เห็นว่า การลงโทษนี้ไม่เหมาะสมกับชุมชนควรเน้นไปที่การแก้ไขผู้กระทำความผิดมากกว่า ดังนั้น หากมีการจัดตั้งยุติธรรมชุมชนขึ้นมาก็จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคriminal ข้อพิพาทและสามารถระงับข้อพิพาทได้ดียิ่งกว่าการนำคดีขึ้นสู่ศาลในทุกกรณี

4.2.2 ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู

ปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูนี้เน้นการแก้ไขฟื้นฟูมากกว่าการลงโทษและสนับสนุนวิธีการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคล ตลอดจนถึงให้เห็นว่าอาชญากรรมเป็นผลของความบกพร่องที่มีมาแต่กำเนิดความไม่สมดุลทางอารมณ์ ความผิดปกติทางจิต แรงกดดันฝ่ายต่ำ ความขัดแย้งระหว่างอีโกและซูเปอร์อีโก หรือผลของการให้การศึกษาอบรมในทางที่ผิด ตามปรัชญานี้วิธีการแก้ไขที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์จะถูกนำมาใช้ในการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อลดอาชญากรรมในอนาคต

ปรัชญาของการแก้ไขฟื้นฟู เพื่อลดอาชญากรรมในอนาคตแอนเซล (Marc Ancel) มีวิวัฒนาการมาจากความคิดมากมายหลายอย่างที่อยู่เลยการลงโทษเพื่อเป็นการลงโทษความคิดประการหนึ่งก็คือว่า การคุ้มครองสังคมจากอาชญากร จำต้องมีการกระทำที่นอกเหนือไปจากการทำให้ผู้กระทำ

ความผิดรู้สึกสำนึกในความผิด อีกความคิดหนึ่งเสนอว่า การลดพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายของอาชญากร เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา และอาจทำได้โดยให้การศึกษาเสียใหม่ ประการสุดท้ายความคิดในทางมนุษยธรรม ก่อให้เกิดแนวความคิดในการปฏิบัติต่อผู้กระทำความผิดอย่างมีมนุษยธรรม (Marc Ancel. Social Defense : A Modern Approach to Criminal Problems. (New York : Schocken Books, 1966), pp.28-30)

อย่างไรก็ดี โดยแท้จริงแล้วปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูนี้เป็นปรัชญาของนักอาชญาวิทยา สำนักโบซีดิฟ ซึ่งเป็นสำนักที่ศึกษาอาชญากร โดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่มีซีซาร์ ลอมโบโรโซ (Cesare Lombroso, 1836-1909) เป็นผู้นำ ตามแนวความคิดของสำนักนี้ การศึกษาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ เท่านั้นจะทำให้สามารถค้นพบว่าสาเหตุของอาชญากรรมได้ หลักการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดของ สำนักนี้เป็นหลักการที่มีพื้นฐานมาจากการศึกษาโดยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ การวิเคราะห์ผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลจะช่วยให้กำหนดได้ว่าผู้กระทำความผิดเป็นรายบุคคลจะช่วยให้กำหนดได้ว่า ผู้กระทำความผิดคนนั้นกระทำความผิดด้วยสาเหตุอะไร และแก้ไขที่สาเหตุนั้น อนึ่ง เนื่องจากสำนักนี้ เกิดขึ้นเมื่อวิทยาศาสตร์ชีวภาพมีอิทธิพลต่อผู้มีการศึกษาในสมัยนั้น สำนัก Positive จึงอาศัยวิธีการและ กระบวนการทางการแพทย์ในการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด และเมื่อวิชาการทางการแพทย์ได้ แยกออกเป็นสาขาเฉพาะต่าง ๆ เพื่อบำบัดรักษาเฉพาะโรค การแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิดและผู้ที่มี ปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ก็มีแนวโน้มที่จะแยกออกเป็นเฉพาะสาขาคด้วย

ตามปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด วิธีการแก้ไขแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ คือ (1) การแก้ไขเป็นรายบุคคล และ (2) การแก้ไขเป็นรายกลุ่ม

(1) การแก้ไขเป็นรายบุคคล วัตถุประสงค์ของการแก้ไขเป็นรายบุคคลก็คือ การทำให้ผู้รับการ แก้ไขรับเอาการควบคุมต่าง ๆ ของสังคม เพื่อนำไปเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ความเชื่อ หรือแรงจูงใจต่าง ๆ เพื่อว่าผู้รับการแก้ไขจะละเว้นจากการประกอบอาชญากรรมโดยสมัครใจ พฤติกรรมของคนเกิดขึ้นจาก การสนองตอบต่อสิ่งเร้าทางสิ่งแวดล้อม หรือภายในตนเอง ซึ่งทั้งสิ่งเร้าและการสนองตอบต่อสิ่งเร้านี้ เชื่อกันว่าอาจควบคุมโรคต่าง ๆ การแก้ไขเป็นรายบุคคลนี้ใช้กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลแบบ หนึ่งต่อหนึ่ง เช่นเดียวกับความสัมพันธ์ระหว่างลูกศิษย์กับครู หรือระหว่างนักจิตวิทยาคลินิกกับคนไข้ ที่กำลังอยู่ในระหว่างการวิเคราะห์หาสาเหตุ ความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่งที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับ ผู้กระทำความผิดในชุมชน หรือในทัณฑสถานบำบัด และเชื่อกันว่าผู้กระทำความผิดได้เตรียมพร้อมที่จะ ยอมรับเอาบริการต่าง ๆ จากผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหาไปจนถึงกระบวนการแก้ไขฟื้นฟู

วิธีการแก้ไขฟื้นฟูเป็นรายบุคคลที่สำคัญ ได้แก่ วิธีการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิต วิธีการให้ คำปรึกษาแนะนำแบบนี้มีอยู่มากมายหลายอย่างที่ใช้โดยผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ นอกเหนือไปจากนักจิตวิทยา และจิตแพทย์ ยกตัวอย่างเช่น ครูเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตในโรงเรียนเพราะเหตุว่าโรงเรียน จะต้องแก้ไขปัญหามากมายหลายชนิด เช่น อุบัติเหตุบนท้องถนน ครอบครัวแตกแยก ความผิดปกติ ทางเพศและความผิดปกติทางสมอง เป็นต้น หรือการอบรมศีลธรรมตามแนวทางของพุทธศาสนา เป็น วิธีการที่สำคัญในการอบรมจิตใจผู้ต้องโทษทั้งที่เป็นเด็กและเยาวชน ตลอดจนผู้ใหญ่ ในสถานฝึกอบรม

และเรือนจำต่าง ๆ ในประเทศไทย หรือการจัดให้มีการละเล่นเพื่อความบันเทิง เช่น การกีฬา ก็เป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นวิธีการแก้ไขพฤติกรรมของผู้กระทำความผิดได้อีกอย่างหนึ่ง

สำหรับวิธีการให้คำปรึกษาแนะนำทางจิตที่ใช้โดยนักจิตวิทยาและจิตแพทย์ เน้นความสามารถของผู้แก้ไขในการที่จะแก้ไขปัญหาของผู้รับการแก้ไข ซึ่งก็มีอยู่มากมายหลายวิธีการ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้แก้ไข บทบาทของผู้รับการแก้ไข และลักษณะของความสัมพันธ์ที่ประสงค์จะให้เกิดขึ้นระหว่างผู้แก้ไขกับผู้รับการแก้ไข สำหรับบทบาทของผู้แก้ไขจากรายงานของผู้เชี่ยวชาญหลายคน มีทั้งที่ชัดเจนและไม่ชัดเจน มีทั้งให้ความอบอุ่นใจและการไม่ให้ความอบอุ่นใจแก่ผู้รับการแก้ไขมีทั้งให้ผู้รับการแก้ไขระลึกถึงสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเขาในอดีตและให้ผู้รับการแก้ไขค้นหาทางแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน และการเน้นให้ผู้รับการแก้ไขเกิดสติปัญญามองเห็นปัญหาของเขาได้ นอกจากนี้ก็ยังมีวิธีการสนับสนุนที่จะช่วยเหลือผู้รับการแก้ไขด้วยวิธีการชักจูงใจ ให้คำแนะนำให้ผ่อนคลายความตึงเครียด และให้ความมั่นใจวิธีการแก้ไขเหล่านี้มีมุ่งที่จะให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในบุคลิกภาพของผู้รับการแก้ไขอย่างถาวร

(2) การแก้ไขแบบกลุ่ม นักทฤษฎีที่เกี่ยวกับวิธีการแก้ไขแบบกลุ่ม มองปัญหาอาชญากรรมว่าเป็นเรื่องที่เกิดจากอิทธิพลของกลุ่ม การที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมไม่ใช่สืบเนื่องมาจากโครงสร้างทางบุคลิกภาพแต่อย่างเดียว แต่เป็นผลของการที่บุคคลผูกพันอยู่กับกลุ่มต่าง ๆ ที่มีทัศนคติ ความเชื่อ และคุณค่าเกี่ยวกับอาชญากรรมด้วย เป็นที่ยอมรับกันว่า บุคลิกภาพของคนโดยทั่วไปได้มาจากความสัมพันธ์ทางสังคมในแต่ละสังคม ในทำนองเดียวกัน กลุ่มก็มีส่วนสร้างลักษณะอุปนิสัยให้แก่สมาชิกในกลุ่มไม่น้อย เช่น ในเรื่องการแสดงออกในทางก้าวร้าวหรือในการให้ความร่วมมือ อาชญากรรมก็อาจเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลได้รับความพอใจจากการเข้าร่วมในกิจกรรมของกลุ่มที่มุ่งไปในทางนั้น และในทำนองเดียวกันอิทธิพลของกลุ่มก็อาจชักจูงบุคคลให้ออกห่างจากการประกอบอาชญากรรมได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้นทฤษฎีการแก้ไขแบบกลุ่มจึงมีอยู่ 2 ทฤษฎีด้วยกัน คือ

2.1 ทฤษฎีที่ใช้กลุ่มเป็นเครื่องมือ วัตถุประสงค์ของวิธีการนี้ก็คือ การแสวงหาความช่วยเหลือเพื่อสนับสนุนพฤติกรรมที่ต้องการ โดย (1) บรรทัดฐานของกลุ่มและ (2) ความต้องการความช่วยเหลือจากกลุ่มของสมาชิกกลุ่มแต่ละคน เป้าหมายของวิธีการนี้ก็คือ ต้องการจะเปลี่ยนแปลงผู้มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนให้กลายเป็นผู้มีพฤติกรรมไม่เบี่ยงเบน โดยรับเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีพฤติกรรมที่ไม่ต่อต้านสังคม กลวิธีของวิธีการแบบกลุ่มนี้ต้องการความรู้สึกผูกพันต่อกลุ่มอย่างมั่นคงของสมาชิก การที่กลุ่มสามารถรักษาความจงรักภักดีของสมาชิก ความสำคัญของบรรทัดฐานและคุณค่าของกลุ่มที่มีต่อสมาชิกและผู้รับเข้าเป็นสมาชิกใหม่ การที่สมาชิกได้รับความพอใจและมีความนับถือตนเองจากการเป็นสมาชิกและการที่กลุ่มสามารถลงโทษสมาชิกของกลุ่มที่ฝ่าฝืนระเบียบของกลุ่มได้เป็นผลให้แก้ไขพฤติกรรมเบี่ยงเบนของสมาชิกได้ดี

2.2 ทฤษฎีที่ใช้กลุ่มเป็นเป้าหมายของการเปลี่ยนแปลง วัตถุประสงค์ของวิธีการนี้ คือ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มที่เชื่อกันว่าเป็นบ่อเกิดของพฤติกรรมเบี่ยงเบนและนำกลุ่มออกไปสู่กลุ่มที่ไม่ต่อต้านสังคม เพราะเป็นที่เชื่อกันว่า พฤติกรรมเบี่ยงเบนมีที่มาจากวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มและแบบของการเป็นผู้นำ เป็นต้น วิธีการที่นำมาใช้บางทีก็เป็นการจูงใจให้ผู้รับการแก้ไขหันมารับความเปลี่ยนแปลงที่จะเป็นประโยชน์ต่อเขา ในทางที่ตรงข้ามกับวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มที่มีมาแต่เดิม เช่น

กลุ่มของนักโทษอาจสร้างความเข้าใจดีกับกลุ่มเจ้าหน้าที่ของเรือนจำ โดยการยอมรับฟังความเห็นของกันและกัน

ผลการศึกษาที่ได้จากการระดมความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่มเจาะจงทำให้ผลการศึกษาว่าวิธีการที่เหมาะสมกับการจัดตั้งกระบวนการยุติธรรม คือ เน้น การแก้ไขไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขรายบุคคลหรือรายกลุ่ม อันเป็นการระงับกรณีพิพาทและสามารถลดปริมาณคดีที่ขึ้นสู่ศาลได้

4.2.3 ปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม

ปรัชญานี้แสดงให้เห็นถึงการยอมรับรู้ว่าการที่บุคคลกระทำความผิดส่วนหนึ่งก็อาจเนื่องมาจากอิทธิพลของสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน และชุมชนนั้นเองก็เป็นสถานที่ที่อดีตผู้ต้องโทษจะต้องกลับคืนไป หลังจากได้รับการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว ถ้าชุมชนไม่ยอมรับอดีตผู้ต้องโทษ ตลอดจนไม่ให้โอกาสเขาให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนโอกาสที่เขาจะกลับตนเป็นพลเมืองดีของชุมชนก็คงจะเป็นไปได้ยาก เพราะฉะนั้นการที่ชุมชนยอมรับอดีตผู้ต้องโทษกลับคืนสู่ชุมชน และช่วยเหลือให้เขามุ่งงานทำ ตลอดจนประกอบกิจกรรมอื่น ๆ จะทำให้เขาประพฤติ ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีอย่างรวดเร็วและถาวร ในเรื่องปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมนี้ ผู้รู้ท่านหนึ่ง ได้แยกพิจารณาการมีส่วนร่วมของชุมชนออกเป็น 2 นัย คือ (1) การยอมรับผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่ชุมชน และ (2) ผู้กระทำความผิดเป็นผู้รับบริการ

1. การยอมรับผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่ชุมชน ผู้กระทำความผิดเมื่อพ้นโทษแล้ว หรือได้รับการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว ก็จะต้องกลับคืนไปสู่ชุมชนที่เขาเคยมีที่อยู่อาศัย การที่ชุมชนยินดีต้อนรับเขา กลับคืนย่อมเป็นการให้โอกาสเขาได้เข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน เช่นเดียวกับสมาชิกของชุมชนคนอื่น ๆ เพราะฉะนั้นปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมมีข้อแตกต่างจากปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ และปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูที่ศึกษามาแล้ว 2 ประการ คือ

1.1 ปรัชญานี้เน้นการคงไว้หรือการยอมรับผู้กระทำความผิด ให้เข้ามาร่วมประกอบกิจกรรมในชุมชนเช่นเดียวกับสมาชิกชุมชนคนอื่น ๆ คือถือว่าอดีตผู้ต้องโทษก็มีภาระที่จะต้องเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ของตนและของชุมชนไว้ การที่อดีตผู้ต้องโทษเลิกละพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายได้จึงเป็นประโยชน์ต่อชุมชน อย่างไรก็ตามก็ยังมีข้อสังเกตว่าการบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวขึ้นอยู่กับ (1) ความถูกต้องของกฎหมาย และ (2) บรรทัดฐานทางกฎหมายเข้ากันได้กับศีลธรรมและสังคมจิตวิทยาที่ผูกพันมวลสมาชิกของชุมชนเข้าด้วยกัน นอกจากนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันว่าชุมชนไม่มีเจ้าพนักงานตำรวจเพียงพอที่จะคอยควบคุมสอดส่องดูแลอดีตผู้ต้องโทษได้อย่างใกล้ชิดและอย่างต่อเนื่อง โดยการใช้อำนาจบังคับอย่างเดียว เพราะฉะนั้นการยอมรับเอาอดีตผู้ต้องโทษเข้ามาอยู่ในชุมชนโดยให้โอกาสเขาประกอบกิจกรรมต่าง ๆ จะเป็นช่วยกระตุ้นให้อดีตผู้ต้องโทษยึดมั่นในบรรทัดฐานความประพฤติของชุมชนได้ดียิ่งกว่าการควบคุมสอดส่องดูแลของพนักงานคุมประพฤติ หรือพนักงานพักการลงโทษ

1.2 ประชัญญานี้มองเห็นว่างานยุติธรรมทางอาญา เป็นงานอย่างหนึ่งของชุมชน ในฐานะเป็นสถาบันและระบบงานที่ให้บริกรดั่งกล่าวมาแล้วในเรื่อง 2.1.1 ระบบงานยุติธรรมในฐานะเป็นระบบงานย่อยของชุมชนนี้จะต้องทำงานผสมผสานกับสถาบันอื่น ๆ ในชุมชน อาทิสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันนครเศรษฐกิจ สถาบันการเมือง และสถาบันศาสนา สถาบันต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสถาบันที่ขัดเกลาหรืออบรมปมนิสัยคนในสังคมโดยวิธีการควบคุมแบบไม่เป็นทางการ การให้อดีตผู้ต้องโทษมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนเปิดโอกาสให้หน่วยงานยุติธรรมมีเหตุผลที่จะสอดแทรกงานของตนเข้าไปในเครือข่ายงานของสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนด้วย การที่หน่วยงานยุติธรรมมีเหตุผลที่จะสอดแทรกงานของตนเข้าไปในเครือข่ายงานของสถาบันอื่น ๆ ในชุมชนด้วย การที่หน่วยงานยุติธรรมขยายขอบเขตงานของตนออกไปจากกรควบคุมอาชญากรรม จะทำให้งิจกรรมผสมผสานกับกิจกรรมของสถาบันอื่น ๆ ในสังคมที่มีขอบข่ายบริกรกว้างขวาง การป้องกันอาชญากรรมที่ดี การควบคุมอาชญากรรมที่ดี และการแก้ไขพฤติกรรมที่ผิดกฎหมายก็ดี ก็จำเป็นต้องใช้บริกรของสถาบันต่าง ๆ เหล่านี้ด้วยเช่นเดียวกัน หน่วยงานต่าง ๆ มีแนวโน้มที่จะเป็นหน่วยงานแก้ไขปัญหาสังคมเฉพาะด้าน หรือในการให้บริกรเฉพาะอย่างแก่ผู้รับบริกร อย่างไรก็ตามที่เห็นได้ค่อนข้างชัดเจนว่า (1) ปัญหาสังคมต่าง ๆ มากมายเกิดขึ้นมาจากสภาวะอย่างเดียวกัน (2) จุดอ่อนของปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูก็เป็นจุดอ่อนของการแก้ไขแบบอื่นด้วย และ (3) ค่าใช้จ่ายของบริกรที่จำเป็นแต่ซ้ำซ้อนกันมีมากเกินไปกว่าทรัพยากรทางการเงินของชุมชนท้องถิ่นจะอำนวยให้ ซึ่งปัญหานี้ได้กระตุ้นให้วงการที่ไม่เกี่ยวข้องกับอาชญากรรมโดยตรง มีการประสานงานด้านบริกรต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น สำหรับองค์การที่เกี่ยวกับงานยุติธรรม เมื่อเข้าใจในเรื่องนี้ก็ทำให้มีโอกาสที่จะนำเอา concept ของงานยุติธรรมในฐานะเป็นระบบงานย่อยของชุมชนมาบรรจุไว้ในนโยบายงานยุติธรรมทางอาญามากยิ่งขึ้น

ในการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมนี้ มีทฤษฎีที่นำมาใช้อุ้ยู่ทฤษฎีหนึ่งคือ ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (interactive theory) การแพร่กระจายและการลดลงของอาชญากรรมในชุมชนก็อาจเกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งหมดภายใต้ข้อบังคับและแบบแผนทางสังคมจิตวิทยาของชุมชน ทฤษฎีนี้เน้นกระบวนการ คือ การที่บุคคลจะประกอบอาชญากรรมหรือมีพฤติกรรมแปลก ๆ อาจสืบเนื่องมาจากความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ การที่ผู้ต้องโทษแต่ละคนมีชีวิตที่แปลกแตกต่างกันไป อาจทำให้การแก้ไขฟื้นฟูทำได้ยาก แต่การรู้ปัญหาเช่นนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะชักจูงให้อดีตผู้ต้องโทษเข้าใจว่าการควบคุมตนเองเป็นวิธีการที่จะทำให้อันอื่นหันมาช่วยเหลือพวกเขาให้ประสบความสำเร็จในสิ่งที่พวกเขาต้องการ

อย่างไรก็ดี การเป็นสมาชิกของชุมชนจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการยอมรับซึ่งกันและกัน การที่อดีตผู้ต้องโทษจะได้รับการยอมรับจากชุมชนให้เป็นสมาชิกนั้น อาจได้มาจากการแก้ไขฟื้นฟู แต่วิธีการที่ดีที่สุดก็คือการปฏิสัมพันธ์กับสมาชิกของชุมชนตามปกติในชุมชนนั่นเอง นอกจากนี้การแก้ไขฟื้นฟูแบบอาศัยซึ่งกันและกันจะเน้นหน้าที่ที่มีต่อกันและกัน รวมถึงการเคารพนับถือกันระหว่างผู้แก้ไขฟื้นฟูแบบอาศัยซึ่งกันและกันจะเน้นหน้าที่ที่มีต่อกันและกัน รวมถึงการเคารพนับถือกันระหว่างผู้แก้ไขกับผู้รับการแก้ไข ตามปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟู การอาศัยซึ่งกันและกันเกิดขึ้นระหว่างบุคคล 2 คนคือ ผู้แก้ไขและผู้รับการแก้ไข แต่ถ้าการอาศัยซึ่งกันและกันจะมีความหมายภายหลังจากที่ผู้กระทำความผิดกลับคืนสู่ชุมชน การกระทำดังกล่าวนี้จะต้องขยายออกไปถึงชุมชนด้วย

ดังนั้น การอาศัยซึ่งกันและกันจึงขึ้นอยู่กับ (1) ความสามารถของผู้กระทำความผิดที่จะพัฒนาและรักษาความเป็นเพื่อนกับสมาชิกคนอื่นของชุมชน และ (2) ชุมชนที่รับตัวผู้กระทำความผิดจะต้องแสดงความจริงใจในการรับผู้กระทำผิดเป็นสมาชิกของชุมชน

2. ผู้กระทำผิดเป็นผู้รับบริการ นอกจากการยอมรับผู้กระทำผิดกลับคืนสู่ชุมชนแล้ว ความหมายอีกประการหนึ่งของการมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึงการให้บริการแก่ผู้กระทำผิด ในความหมายนี้หน่วยงานยุติธรรมทางอาญาจะเข้ามามีส่วนร่วมในการให้บริการด้วย อย่างไรก็ตามคืออาชญากรรมและประเภทของอาชญากรรม ตลอดจนปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น สุขภาพจิต ความยากจน ความอ่อนด้อยทางการศึกษา และโอกาสทางเศรษฐกิจที่ไม่เหมาะสม อาจมีผลมาจากอิทธิพลของลักษณะทางภูมิศาสตร์ของชุมชน ในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้มีแนวโน้มที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องแต่ละหน่วยจะแก้ไขปัญหาแต่ละปัญหาแยกจากกัน โดยแท้จริงแล้วปัญหาเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกัน และในทางปฏิบัติโดยเฉพาะอย่างยิ่งเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหนึ่งจะพบว่าเจ้าหน้าที่ของอีกหน่วยงานหนึ่ง ก็พยายามแก้ไขปัญหาเดียวกันของผู้รับบริการคนเดียวกัน บทเรียนที่ได้รับจากการแก้ไขปัญหาหนึ่ง ตามปกติมักจะก่อให้เกิดความเข้าใจในปัญหาอีกปัญหาหนึ่ง

ความคล้ายคลึงกันนี้สะท้อนให้เห็นแบบของสังคมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ของชุมชนที่มีผลกระทบต่อขนาดของจำนวนคดี ชนิดของอุปนิสัยและความต้องการของผู้รับบริการ และอุดมการณ์ของหน่วยงาน โดยไม่คำนึงถึงปัญหาเฉพาะอย่างที่กำลังดำเนินการแก้ไขอยู่ ดังนั้นจึงอาจชี้ชัดลงไปได้ว่าหน่วยงานยุติธรรมทางอาญาเป็นหน่วยงานหนึ่งในวงการให้บริการที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อโอกาสการดำรงชีวิตในสังคมขนาดใหญ่แทนที่จะคำนึงถึงชุมชนทางสังคมจิตวิทยาว่าเป็นชุมชนที่ค่อนข้างจะตายตัว ทฤษฎีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันเสนอแนะการค้นหาลักษณะต่อเนื่องซึ่งพื้นฐานสำหรับข้อตกลงร่วมกัน หน่วยงานยุติธรรมทางอาญากับหน่วยงานให้บริการอื่น ๆ ก็ยังประสานงานกับเพื่อทบทวนนโยบายและกระบวนการพิจารณาต่าง ๆ อีกด้วย ถ้าจะยังคงเป็นที่เชื่อถือของประชาชน

ปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรม รวมเอาความคิดที่จะส่งมอบบริการแก่เด็กก่อนกระทำผิดเพื่อประโยชน์ของการป้องกันอาชญากรรมและแก่เด็กกระทำผิด ตลอดจนอาชญากรที่ต้องโทษแล้ว เพื่อประโยชน์ทางการลดอาชญากรรม ในแต่ละกรณีผู้กระทำผิดและอาชญากรที่ต้องโทษถือว่าเป็นผู้รับบริการหรือผู้บริโภคบริการ คำว่าผู้รับบริการสื่อความหมาย (1) บริการที่ให้จะต้องสมประโยชน์ของผู้รับบริการ และ (2) ผู้รับบริการแสวงหาบริการ ข้อเสนอแนะเหล่านี้ทำให้ผู้สนับสนุนปรัชญาที่มุ่งต่อการลงโทษ หวั่นไหว และทำให้ผู้ที่เชื่อถือปรัชญาที่มุ่งต่อการแก้ไขฟื้นฟูรู้สึกลำบากใจเพราะคาดหวังให้ผู้ต้องโทษที่ไม่สมัครใจแสวงหาบริการด้วยความกระตือรือร้น

ในฐานะหน่วยงานควบคุมอาชญากรรม หน่วยงานต่าง ๆ มักจะมองเห็นประชาชนที่ไม่กระทำผิดกฎหมายเป็นผู้รับบริการ อย่างไรก็ตาม การที่พูดว่าผู้รับบริการทั้งหมดนี้ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันเท่ากับไม่ยอมรับรู้ผลกระทบของฐานะทางสังคม ชุมชนแออัดได้รับ โรงเรียนได้รับการรักษาพยาบาล ได้รับศูนย์นันทนาการและบริการอื่น ๆ จากรัฐบาล ที่มีคุณภาพด้อยกว่าชุมชนอื่น ๆ ตามปกติคนยากจนขาดทักษะในการติดต่อกับหน่วยงานให้บริการและประสบความสำเร็จยากนานาประการ ในการที่จะได้บริการที่น่าพึงพอใจ หน่วยงานสวัสดิภาพของเอกชน มีแนวโน้มที่จะแยกตัวออกจาก

ผู้รับบริการที่เป็นคนชั้นต่ำ และปิดคดีแต่เนิ่น ๆ โดยส่งผู้รับบริการไปยังหน่วยงานของรัฐ โดยให้เหตุผลว่าในฐานะเป็นหน่วยงานของชุมชนพวกเขาต้องบริการคนทั้งหมด รวมทั้งคนชั้นกลางด้วย หน่วยงานสวัสดิการเอกชนชอบคนชั้นกลางมากกว่า เพราะมักจะร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพกับนักสังคมสงเคราะห์ที่เป็นคนชั้นกลางด้วยกันปรัชญาที่มุ่งต่อการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการยุติธรรมนี้เพิ่งปรากฏขึ้น ดูเหมือนจะมีใช้ในระบบงานคุมประพฤติและระบบงานราชทัณฑ์ เช่น การใช้อาสาสมัครในงานคุมประพฤติและในงานพักการลงโทษ และมีที่มาจากทฤษฎีบริหารองค์การ และลัทธิประชาธิปไตย

4.2.4 ปรัชญาที่มุ่งต่อการป้องกันอาชญากรรม

จากที่ได้วิเคราะห์หลักการของทั้ง 3 ปรัชญาที่เกี่ยวกับกระบวนการยุติธรรมนั้น มีหลักการเน้นที่ตัวผู้กระทำความผิดหลังจากได้กระทำความผิดแล้ว สำหรับปรัชญาที่ 4 คือ ปรัชญาที่มุ่งต่อการป้องกันอาชญากรรม เป็นปรัชญาที่มุ่งเน้นการป้องกันก่อนที่อาชญากรรมจะเกิดขึ้นเพื่อมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นหรือให้เกิดขึ้นน้อยลงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ และเป็นประโยชน์แก่การนำมาจัดตั้งยุติธรรมชุมชน

4.2.4.1 แนวคิดในการป้องกันอาชญากรรม

การป้องกันอาชญากรรมโดยทั่วไปมักจะแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนการป้องกันก่อนอาชญากรรมเกิดขึ้น และ (2) ขั้นตอนการป้องกันหลังจากอาชญากรรมเกิดขึ้นแล้วมิให้เกิดต่อไป ในการป้องกันอาชญากรรมทั้ง 2 ขั้นตอนนี้ มักจะพิจารณาสาเหตุของการเกิดขึ้นของอาชญากรรมเป็นหลัก และเมื่อทราบว่าจะอะไรเป็นสาเหตุของอาชญากรรมแล้วก็จะได้ป้องกันมิให้อาชญากรรมเกิดขึ้นหรือให้เกิดขึ้นน้อยลง

สาเหตุของอาชญากรรมมีมากมายหลายสาเหตุ (สุพจน์ สุโรจน์ และคณะ กฎหมายอาญา : ภาคบทบัญญัติทั่วไป พิมพ์ครั้งที่ 2 (นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2535) น.76-99) ซึ่งประกอบด้วยทฤษฎี สาเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ แต่สาเหตุเหล่านั้นก็อาจพอนำมาสรุปได้เป็น 3 ประการ คือ

(1) สภาวะหรือเงื่อนไขทางสังคม (Social Conditions) ซึ่งได้แก่สภาวะทางสังคมต่าง ๆ ที่ไม่เหมาะสม เช่น ระบบการศึกษาไม่เหมาะสมการจัดที่อยู่อาศัยไม่พอเพียง และการระบาดของอบายมุขต่าง ๆ สภาวะทางเศรษฐกิจ เช่น การว่างงาน ความยากจน การกระจายได้ไม่ทั่วถึงและไม่เป็นธรรม และการผูกขาดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น สภาวะทางสาธารณสุข เช่น การปลอมปนอาหารและเครื่องดื่ม การใช้จ่ายในทางที่ผิดและการติดสารเสพติด เป็นต้น สภาวะทางการเมือง เช่น ความขัดแย้งและการต่อสู้ทางการเมืองและการแย่งชิงผลประโยชน์ส่วนตัวและพรรค โดยวิถีทางการเมือง เป็นต้น และสภาวะทางครอบครัว เช่น สภาพบ้านแตก บิดามารดา ไม่เอาใจใส่ดูแลบุตรธิดาเท่าที่ควร บิดามารดามีลูกมากเกินไป และความขัดแย้งภายในครอบครัว เป็นต้น

(2) สภาวะหรือเงื่อนไขทางจิตใจ (Mental or Psychological Conditions) คือ จิตใจไม่ปกติ หรือวิปริต อาจโดยกรรมพันธุ์ หรืออาจเกิดจากแรงกดดันต่าง ๆ โดยสภาวะทางสังคม ดังกล่าวแล้ว และ

(3) สภาวะสิ่งแวดล้อม (Environmental Conditions) คือ สภาวะสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชีพอาชญากรรมหรือเป็นแหล่งของอาชญากรรม เช่น การสร้างที่ประกอบธุรกิจที่มีชอกมม การสร้างที่อยู่อาศัยแออัดยัดเยียด การไม่จัดให้มีแสงสว่างพอเพียงในถนนหนทาง และที่สาธารณะ เป็นต้น

โดยสภาวะทั้ง 3 อย่างนี้ อย่างใดอย่างหนึ่งหรือรวมกันอาจก่อให้เกิดมีการประกอบอาชญากรรมขึ้นได้

ตามแนวความคิดของผู้เชี่ยวชาญองค์การสหประชาชาติ การป้องกันอาชญากรรมตามสาเหตุต่าง ๆ ดังกล่าว อาจกระทำได้ใน 3 ระดับ คือ (1) ระดับท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ ตำบล หรือเทศบาล (2) ระดับชาติ และ (3) ระดับนานาชาติ ใน 2 ระดับแรก คือ ระดับท้องถิ่น และระดับชาตินั้น ผู้เชี่ยวชาญได้เน้นการวางแผนป้องกันอาชญากรรมโดยการประสานประสานระหว่างภาคต่างๆ ของหน่วยงานรัฐบาล และเอกชน ตลอดจนประชาชนด้วย เช่น ระหว่างระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจ และอื่น ๆ จะต้องมีการคำนึงถึงความสัมพันธ์ของการวางแผนแต่ละอย่าง ซึ่งจะมีผลกระทบต่อกรวางแผนอย่างอื่นและเน้นการวางแผนร่วมกันระหว่างหน่วยงานยุติธรรมต่าง ๆ ด้วย โดยมีมุ่งชี้ให้เห็นความจำเป็นถึงการวางแผนการป้องกันอาชญากรรมในการวางแผนพัฒนาประเทศ เช่น

(1) การย้ายถิ่นของประชาชนจากเขตชนบทสู่เขตเมือง ในประเทศที่กำลังพัฒนา มักจะทำให้ความมุ่งหวังของผู้อพยพเข้าสู่เมืองใหญ่สำเร็จได้ยาก และทำให้ผู้อพยพหันไปหาการกระทำความผิดเพื่อจะได้สิ่งที่ตนไม่สามารถจะได้โดยถูกต้องตามกฎหมาย ในการวางแผนป้องกันอาชญากรรมที่มีสาเหตุจากการอพยพนี้จากรายงานขององค์การสหประชาชาติแสดงให้เห็นว่า อาจทำให้สำเร็จได้ในระดับท้องถิ่น ยกตัวอย่างในประเทศสังคมนิยมในยุโรปตะวันออก ที่มีอาชญากรรมสูง เนื่องจากประชาชนในเมืองไม่รู้จักกัน ดังนั้นจึงได้มีการดำเนินการให้ประชาชนได้มีโอกาสสูงรู้จักกันคุ้นกัน ซึ่งมีผลทำให้เกิดการติดต่อกันและกัน จนกระทั่งเกิดการควบคุมอาชญากรรมโดยอัตโนมัติ

วิธีการป้องกันอาชญากรรมทำนองนี้ถูกนำไปใช้หลายประเทศ นอกจากนี้ในสหรัฐอเมริกา การป้องกันโดยวิธีการออกแบบสภาวะสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความร่วมมือของประชาชน กล่าวกันว่าประสบความสำเร็จอย่างสูง และ

(2) ในการวางแผนการศึกษาจะต้องมีการประสานกับการวางแผนทางเศรษฐกิจและสังคมด้วย เพราะมีฉะนั้น ผู้ที่สำเร็จการศึกษาออกมาแล้วไม่มีงานทำและจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมจากผู้ที่ไม่มืงานทำเหล่านี้ การจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้นที่จะมีผลต่อการพัฒนาประเทศในทางบวกและมีผลต่อการหยุดยั้งอาชญากรรมในคนหนุ่มสาวได้ด้วย นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนวทางการป้องกันอาชญากรรมไว้ 2 ทางด้วยกัน คือ (1) การป้องกันอาชญากรรมที่มุ่ง

ต่อบุคคล และ (2) การป้องกันอาชญากรรมที่มุ่งต่อสิ่งแวดล้อม ในวิธีการแรก การป้องกันที่มุ่งต่อบุคคลนั้น ก็ยังแบ่งออกได้อีกเป็น 2 วิธี คือ (ก) การบังคับใช้กฎหมายอาญาเพื่อทำให้ประชาชนปฏิบัติตามกฎหมาย โดยยับยั้งผู้ที่จะประกอบอาชญากรรม และจับกุมอาชญากรไปลงโทษ และ (ข) การแก้ไขสถานะทางสังคมขั้นพื้นฐานและการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมในตัวบุคคลซึ่งถือกันว่าเป็นที่เพราะอาชญากรรม ส่วนการป้องกันที่มุ่งต่อสิ่งแวดล้อมนั้น รวมเอาความสัมพันธ์ทุกอย่างที่มีอยู่ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อมภายนอกตลอดจนอิทธิพลต่าง ๆ วิธีการป้องกันแบบนี้ เน้นการเปลี่ยนแปลงของชุมชนที่ก่อให้เกิดอาชญากรรมหรือไม่บรรลุเป้าหมายทางสังคมที่กำหนดไว้

จากที่กล่าวมาจะเห็นแนวความคิด ในแบบของการป้องกันอาชญากรรมมากมายหลายแบบ และหลายระดับซึ่งมีส่วนสัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตาม การวางแผนป้องกันอาชญากรรม โดยจัดทำเป็นโครงการป้องกันอาชญากรรมโดยตรงออกจะเป็นเรื่องยาก และได้รับความสนับสนุนทางการเงินน้อย เพราะสิ่งที่ป้องกันยังไม่เกิดขึ้น และผลของการป้องกันตามโครงการก็ยากที่จะคาดหมายได้ บางครั้งก็มีการขัดแย้งในระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งทำให้การปฏิบัติตามโครงการป้องกันอาชญากรรมได้ผลไม่ดีเท่าที่ควร ในการป้องกันอาชญากรรม สามารถแบ่งได้ออกเป็น

1) การป้องกันอาชญากรรมที่มุ่งต่อบุคคล การป้องกันอาชญากรรมโดยมุ่งต่อบุคคลนี้ นิยมกันมากในวงการป้องกันอาชญากรรม จอห์นสันได้แยกประเภทของบุคคลในสังคมออกเป็น 4 กลุ่มด้วยกัน คือ

(1) บุคคลส่วนใหญ่ได้แก่บุคคลธรรมดาที่มีการปรับตัวทางอารมณ์และทางสังคมตามธรรมดา ซึ่งไม่จำเป็นต้องได้รับการเอาใจใส่หรือจะประกอบอาชญากรรม

(2) บุคคลกลุ่มที่จำเป็นต้องได้รับความสนใจเป็นพิเศษ เพราะมีการปรับตัวไม่ถูกต้องอยู่บ้าง แต่ก็ยังไม่ถึงขั้นจะลงมือประกอบอาชญากรรม

(3) บุคคลกลุ่มที่เป็นที่รู้จักโดยหน่วยงานต่าง ๆ ว่าเป็นเด็กกระทำผิดกฎหมายหรือเป็นอาชญากรแต่ก็ยังไม่ได้ยึดการประกอบอาชญากรรมเป็นอาชีพ บุคคลกลุ่มนี้จะพบอยู่ในความควบคุมของระบบงานยุติธรรมต่าง ๆ และ

(4) บุคคลกลุ่มที่ยึดอาชญากรรมเป็นการประกอบอาชีพ

การป้องกันอาชญากรรมที่มุ่งที่จะหยุดความเคลื่อนไหวของบุคคลใน 4 กลุ่มนี้มิให้สามารถกระทำความผิดได้ บางหน่วยงานก็มุ่งป้องกันบุคคลกลุ่มแรก โดยพยายามป้องกันพฤติกรรมที่ต่อต้านสังคมมิให้เกิดขึ้นโดยจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การกีฬา การรื้อถอนแหล่งเสื่อมโทรม การพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาการศึกษา และการให้การศึกษอบรมทางศาสนา เป็นต้น

ในการป้องกันต่อบุคคลกลุ่มที่ 2 มิให้ประกอบอาชญากรรม วิธีการเข้าถึงบุคคลนั้นก่อนประกอบอาชญากรรมเป็นวิธีการที่ทำกันอยู่ เช่น สถานแนะนำเด็ก หน่วยงานแก้ไขบำบัดต่าง ๆ และเจ้าหน้าที่ทำงานกับเด็ก เป็นต้น ซึ่งสนใจเด็กที่มีปัญหาทางบุคลิกภาพ สำหรับบุคคลกลุ่มที่ 3 การป้องกันอาชญากรรมจะเน้นการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ ซึ่งหมายความว่าบุคคลกลุ่มที่ได้กระทำ

ความผิดซ้ำ ซึ่งหมายความว่าบุคคลกลุ่มที่ได้กระทำความผิดมาก่อนจนถูกนำไปฟ้องร้องดำเนินคดีไปจนจบกระบวนการ คือ ศาลพบว่าได้กระทำความผิดจริงตามฟ้อง และมีคำพิพากษาให้ดำเนินการกับจำเลย โดยวิธีการต่าง ๆ เพื่อมิให้ยึดอาชญากรรมประกอบอาชญากรรมต่อไป ในกรณีนี้ระบบงานยุติธรรมต่าง ๆ ถูกนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันอาชญากรรม

ดังที่กล่าวมาวิธีการป้องกันอาชญากรรมโดยมุ่งต่อบุคคล ส่วนใหญ่จึงมีที่มาจาก 2 ทฤษฎี คือ (1) ทฤษฎีการลงโทษเพื่อยับยั้ง มาจากนักอาชญาวิทยาสำนักคลาสสิก และ (2) ทฤษฎีแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำความผิด มาจากนักอาชญาวิทยาสำนักPositive อย่างไรก็ตาม ทั้ง 2 ทฤษฎี ดังที่ใช้อยู่ในระบบงานยุติธรรมทางอาญาในปัจจุบัน ไม่อาจยับยั้งกลุ่มบุคคลกลุ่มที่ 3 และกลุ่มอื่น ๆ มิให้ประกอบอาชญากรรม หรือแก้ไขฟื้นฟูผู้ที่ถูกลงโทษให้กลับตนเป็นพลเมืองดีได้ทุกคน เพราะอัตราอาชญากรรมในสังคมยังคงเพิ่มขึ้นทั้งในด้านปริมาณและความรุนแรง

2) การป้องกันที่มุ่งต่อสภาวะแวดล้อม ดังนั้น นักอาชญาวิทยาบางท่านจึงหันมาเอาใจใส่กับสภาวะแวดล้อมในการป้องกันอาชญากรรม เช่น

(1) มาตรการออกแบบทางกายภาพ สำหรับถนน สวนสาธารณะ สถานีรถประจำทาง หรือรถไฟอาหารที่อยู่อาศัยหรืออาคารร้านค้า และอื่น ๆ มาตรการดังกล่าวนี้เป็นเรื่องทางด้านสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้พื้นที่ในการวางผังเมือง

(2) การสร้างรูปแบบการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งอาจนำมาใช้กับผู้ที่จะเป็นเหยื่อหรือเป็นอาชญากร มาตรการนี้อาจเริ่มจากการใช้กลุ่มชนต่าง ๆ ในการป้องกันอาชญากรรมไปจนถึงการวิธีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และการผ่าตัดหัวใจในการเปลี่ยนแปลงผู้ที่จะเป็นเหยื่อหรือเป็นอาชญากร เป้าหมายสำคัญในการป้องกันอาชญากรรม ก็คือการผสมผสานการออกแบบทางกายภาพกับพฤติกรรมของคน ซึ่งก่อให้เกิดวิธีการพัฒนา คนกับสิ่งแวดล้อมในการแก้ไขปัญหาที่สิ่งแวดล้อมถูกออกแบบไม่เพียงเฉพาะเพื่อป้องกันอาชญากรรมเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการพัฒนา พฤติกรรมที่ดีด้วย การพัฒนาดังกล่าวรวมถึงรูปแบบกายภาพ/พฤติกรรม สำหรับสิ่งแวดล้อมทางครอบครัว ทางการศึกษา ทางหมู่บ้าน และอื่น ๆ ทำนองเดียวกัน คำว่า การออกแบบสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมทั้งหมด

(3) ระบบเตือนภัยและควบคุมสอดส่อง ทั้งในภาคเอกชนและภาครัฐ ได้ดำเนินการโดยตำรวจ การใช้วิธีการสอดส่องต่าง ๆ ต้องผสมกลมกลืนกับการป้องกันอาชญากรรมอย่างอื่นด้วย

(4) ลักษณะทางเศรษฐกิจของการป้องกันอาชญากรรม เช่น การใช้พลังตลาดเศรษฐกิจ เพื่อควบคุมอาชญากรรมโดยคนชั้นสูงหรืออาชญากรรมโดยองค์กรอาชญากรรม การส่งออกยาเสพติด อาจมองได้ว่าเป็นปัญหาการแทรกแซงทางเศรษฐกิจ

(5) กฎหมายอาญา อาจถูกนำมาใช้เป็นมาตรการป้องกันอาชญากรรมอย่างหนึ่ง โดยกระบวนการแก้ไขไม่ให้เป็นอาชญากรรมอีกต่อไป นอกจากนี้ยังมีการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม มุ่งที่การลดโอกาสสำหรับการประกอบอาชญากรรมในสภาพแวดล้อม แต่ในขณะเดียวกันยังให้ความสำคัญต่อตัว

บุคคลที่มีแนวโน้มที่จะทำผิดกฎหมายหรือไม่ทำผิดกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการควบคุม อาชญากรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินให้อยู่ในขอบเขตเหมาะสมหรือยอมรับกันได้ สำคัญสำคัญของทฤษฎีควบคุม อาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมประกอบด้วยทฤษฎีย่อย 4 ทฤษฎี ดังนี้

- (1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสำนึกไม่ละเมิดกฎหมายกับสภาพแวดล้อมขัดขวางการละเมิด กฎหมาย ก่อให้เกิดพฤติกรรมไม่ละเมิดกฎหมาย
- (2) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสำนึกละเมิดกฎหมายกับสภาพแวดล้อมขัดขวางการละเมิด กฎหมาย ก่อให้เกิดพฤติกรรมพยายามละเมิดกฎหมาย
- (3) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสำนึกไม่ละเมิดกฎหมายกับสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการ ละเมิดกฎหมาย ก่อให้เกิดพฤติกรรมไม่ละเมิดกฎหมายแล้ว
- (4) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสำนึกละเมิดกฎหมายกับสภาพแวดล้อมเอื้ออำนวยต่อการละเมิด กฎหมาย ก่อให้เกิดพฤติกรรมละเมิดกฎหมายแล้ว

จากทฤษฎีควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อม จะเห็นได้ว่าถ้าทำให้คนมีสำนึก ไม่ละเมิด กฎหมายแล้ว ไม่ว่าจะสภาพแวดล้อมจะเอื้ออำนวยหรือไม่ก็ตาม คนผู้นั้นก็ย่อมจะไม่ทำผิดกฎหมาย ถึง กระนั้นสำหรับคนกลุ่มต่างๆ ดังกล่าวมาแล้วคนกลุ่มที่ 1 ถ้าสิ่งแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยหรือเปิดช่องให้ ประกอบอาชญากรรม ก็คงจะไม่ประกอบอาชญากรรม การออกแบบผังเมืองหรือจัดที่อยู่อาศัยไม่ให้ เอื้ออำนวยต่อการประกอบอาชญากรรม ก็อาจมีส่วนทำให้ลดอาชญากรรมลงได้ซึ่งตรงกับคำกล่าวที่ได้ กล่าวไว้ว่าการออกแบบผังเมืองหรือจัดที่อยู่อาศัยที่ไม่เปิดโอกาสให้ประกอบอาชญากรรม ไม่อาจกระทำ ได้ ทุกแห่งเพราะฉะนั้นสถานที่ที่มีการออกแบบผังเมืองดีและมีการป้องกันอาชญากรรมดี อาชญากรรมก็จะไม่ ไปรบกวน แต่สถานที่อื่น ๆ ที่มีการออกแบบผังเมืองและการป้องกันอาชญากรรมไม่ดีก็จะมีอาชญากรรมไป รบกวน เนื่องจากในปัจจุบันการคมนาคมและการขนส่งมีความสะดวกรวดเร็วระดับสำคัญก็คือว่าการ ป้องกันอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมของไทยและต่างประเทศควรเน้นทั้งการแก้ไขฟื้นฟูและการ ปรับปรุงสิ่งแวดล้อม

จากผลการศึกษาด้วยการระดมความคิดเห็นโดยการสนทนากลุ่มเจาะจงนั้น เห็นว่าควรนำแนวคิด ของปรัชญานี้รวมกับการแก้ไขฟื้นฟูเพื่อใช้เป็นหลักในการจัดตั้งยุติธรรมชุมชนที่เข้มแข็ง เพราะนอกจาก จะต้องมีการแก้ไขฟื้นฟูแล้ว การป้องกันไม่ให้อาชญากรรมหรือข้อพิพาทเกิดขึ้นเป็นสิ่งจำเป็นไม่ยิ่งหย่อน ไปกว่ากัน